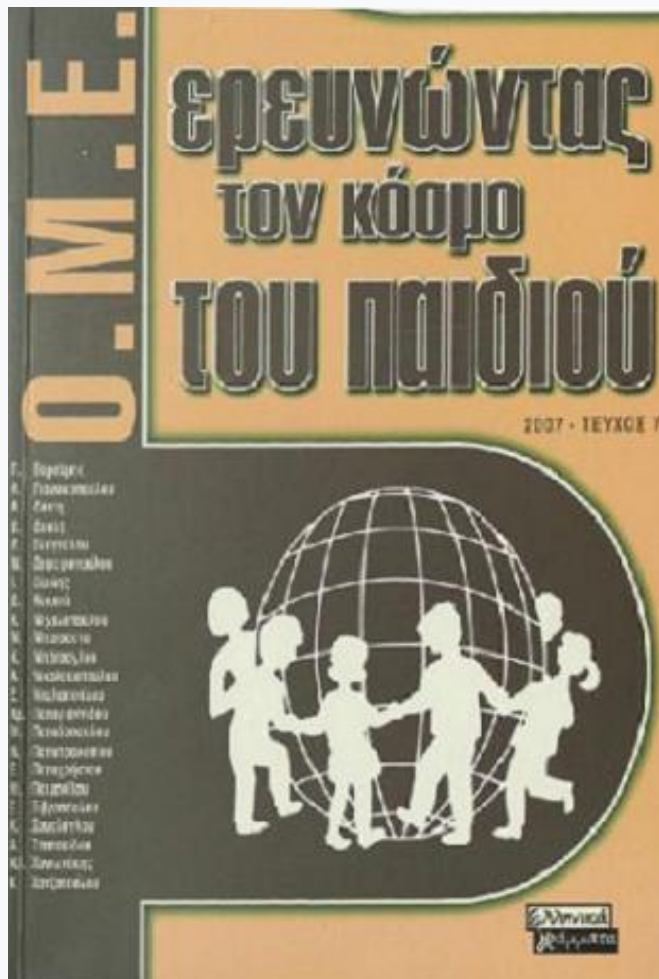


## Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού

Τόμ. 7 (2007)



### Η λειτουργία της βιβλιοθήκης στο νηπιαγωγείο

Μαρία Μπατσούτα (Maria Mpatsouta), Χριστίνα Παπαγιαννίδου (Christina Paragiannidou), Αθηνά Δάντη (Athina Danti)

doi: [10.12681/icw.18224](https://doi.org/10.12681/icw.18224)

Copyright © 2018, Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού



Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά-Μη Εμπορική Χρήση 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

### Βιβλιογραφική αναφορά:

Μπατσούτα (Maria Mpatsouta) Μ., Παπαγιαννίδου (Christina Paragiannidou) Χ., & Δάντη (Athina Danti) Α. (2007). Η λειτουργία της βιβλιοθήκης στο νηπιαγωγείο. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, 7, 70–86.  
<https://doi.org/10.12681/icw.18224>

## *Η λειτουργία της βιβλιοθήκης στο νηπιαγωγείο*

### **1. Εισαγωγή**

**Τ**ο πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου ενθαρρύνει και υποστηρίζει την οργάνωση Δανειστικής Βιβλιοθήκης. Η καθιέρωσή της παρέχει στα παιδιά ευκαιρίες να βιώνουν λειτουργικές εμπειρίες γραφής, αξιοποιώντας τις δυνατότητες ενός κατάλληλα οργανωμένου και ελκυστικού χώρου της τάξης. Η οργάνωση της βιβλιοθήκης στην προσχολική βαθμίδα εκπαίδευσης αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην κατάκτηση του εγγραμματισμού (Clay, 2001) καθώς προσφέρει ένα πλαίσιο ενεργητικής μάθησης, συμμετοχής, δραστηριοποίησης και αλληλεπίδρασης με το γραπτό λόγο. Το πρόγραμμα σπουδών της γλώσσας για το Νηπιαγωγείο στηρίζεται στην άποψη ότι γνώση και γλώσσα οικοδομούνται σταδιακά μέσα από επικοινωνιακές σχέσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα. Η γνώση, όπως έλεγε ο Piaget, δεν βρίσκεται έτοιμη μέσα στο αντικείμενο, ούτε προκατασκευασμένη μέσα μας. Η γνώση χτίζεται σιγά-σι-

γά από το υποκείμενο, χάρη στη δραστηριότητα που πραγματοποιείται σε μία παιγνιώδη ατμόσφαιρα που μπορεί να προσφέρει ο κατάλληλη οργανωμένος χώρος του σχολείου (Χριστοφορίδη-Ενρίκες, 1998). Ειδικότερα, τα παιδιά που δραστηριοποιούνται στο χώρο της βιβλιοθήκης εξοικειώνονται με το βιβλίο, απολαμβάνουν την επαφή τους με το γραπτό λόγο, ασκούνται στην σωστή χρήση και διατήρηση του βιβλίου, αποκτούν συμπεριφορά αναγνώστη, συνειδητοποιούν τη σχέση γραπτού και προφορικού λόγου, έρχονται σε επαφή με διαφορετικές εκδοχές του γραπτού λόγου (βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες), και γνωρίζουν διαφορετικά είδη βιβλίων και λογοτεχνικών κειμένων.

Μεταξύ της ηλικίας τριών και επτά χρόνων, τα παιδιά αρχίζουν να θέτουν τις βάσεις για την ανάγνωση και τη γραφή που υποστηρίζει και ενδυναμώνει ό,τι ακολουθεί την επίσημη εκπαίδευση (Clay, 2001). Η εξοικείωση του παιδιού με το βιβλίο ξεκινά από πολύ νωρίς στο οικογε-

νειακό περιβάλλον που παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην κατάκτηση του εγγραμματισμού (Γιαννικοπούλου, 1998). Η συχνότητα ενασχόλησης και ανάγνωσης βιβλίων από τους γονείς σχετίζεται άμεσα με την μελλοντική επίδοση των παιδιών στην ανάγνωση και τη γραφή και γενικότερα στις μαθησιακές διαδικασίες (Οδηγός Νηπιαγωγού, 2006). Όταν οι γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας διαβάζουν βιβλία, τα παιδιά μαθαίνουν σημαντικά πράγματα για τη χρήση, το ρόλο και τη λειτουργία ενός βιβλίου (Τάφα, 2001). “Η ζεστή αγκαλιά του γονιού που διαβάζει και ξαναδιαβάζει ένα εικονογραφημένο βιβλίο, για χάρη ενός μοναδικού ακροατή, φαίνεται πως συμβάλλει ποικιλοτρόπως στην μεταγενέστερη γλωσσική, νοητική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού” (Καρποζήλου, 1994, σ.23).

Τα παιδιά έρχονται στο σχολείο με διαφορετικές εμπειρίες από διαφορετικό περιβάλλον, διαφορετικές ικανότητες και το καθένα έχει εμπειρίες από διαφορετικά μέρη από τη σύνθετη ολότητα που συνιστά την εμπειρία του εγγραμματισμού (Clay, 2001). Με την οργάνωση και λειτουργία της βιβλιοθήκης στο Νηπιαγωγείο που σέβεται και αναγνωρίζει τις μητρικές γλώσσες όλων των μαθητών προσφέρονται ευκαιρίες για γνώριμιά και επαφή με το γραπτό λόγο πολλών χωρών. Με τη μέθοδο του δανεισμού το βιβλίο μπαίνει στο περιβάλλον όλων των παιδιών ανεξαρτήτου οικονομικής και κοινωνικής προέλευσης και τους δίνει την ευκαιρία να εξοικει-

ωθούν με το βιβλίο και να το αγαπήσουν.

Στην Αμερική το εθνικό σύστημα παιδείας έθεσε σε εφαρμογή σχέδιο νόμου, όπου ανάμεσα στα άλλα, υποδεικνύει τρόπους με τους οποίους η προσχολική εκπαίδευση θα συνεργαστεί με τις δημοτικές βιβλιοθήκες προωθώντας και ενισχύοντας την σχολική ετοιμότητα και επιτυχία. Όπως υποστηρίζουν η συνεργασία της βιβλιοθήκης με το σχολείο, τους μαθητές και τους γονείς μπορεί να μεγιστοποιήσει την επίτευξη και την επιτυχία των στόχων του σχολείου. Τονίζουν ότι οι υπηρεσίες της βιβλιοθήκης απευθύνονται στα παιδιά από τη βρεφική ηλικία ως την ηλικία των οκτώ χρόνων και θα πρέπει να αναπτύσσονται με τη συμβολή και την υποστήριξη της εκπαιδευτικής κοινότητας εξασφαλίζοντας περιβάλλον εγγραμματισμού. Βασική αποστολή της βιβλιοθήκης υπογραμμίζουν είναι να εξασφαλίσουν ότι τα μικρά παιδιά θα λάβουν υπηρεσίες και υποστήριξη που βοηθούν να τα προετοιμάσουν στη δια βίου μάθηση και θα εξασφαλίσουν τη σχολική επιτυχία (Immroth & Ash-Geisler, 1995).

Στο σχολείο ο ρόλος του εκπαιδευτικού έγκειται στο να δημιουργήσουν στην τάξη τις προϋποθέσεις εκείνες οι οποίες θα βοηθήσουν τα παιδιά να αγαπήσουν το βιβλίο και να αναπτύξουν μία σχέση δημιουργικής συνδιαλλαγής, αλληλεπίδρασης. Η πρόκληση για τους εκπαιδευτικούς όπως υποστηρίζει η Clay (2001), είναι να βρουν ένα σημείο να ξεκινήσουν παρατηρώντας αυτό

που μπορεί να κάνει το παιδί και να το οδηγήσουν από εκεί σε οποιαδήποτε κατεύθυνση ο μαθητής μπορεί να προχωρήσει.

Η καλλιέργεια της φιλαναγωγίας, το ενδιαφέρον και η αγάπη για το βιβλίο οικοδομούνται από τα παιδιά μέσα από δραστηριότητες που κινούν το ενδιαφέρον τους και τα ενεργοποιούν με προσπάθειες και πειραματισμό στο πλαίσιο κατάλληλα οργανωμένων δραστηριοτήτων. Είναι σημαντικό να εμπλακεί άμεσα το παιδί στη διαδικασία δανεισμού μέσα από δραστηριότητες που έχουν το χαρακτήρα παιχνιδιού και αυξάνουν σταδιακά στο βαθμό δυσκολίας. Γενικότερα, οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται θα πρέπει να κινητοποιούν τα παιδιά για δράση και πρωτοβουλία και να συνδέονται με την αναζήτηση νοήματος και όχι με την καλλιέργεια επιμέρους δεξιοτήτων. Στόχος είναι να κατακτούν τα παιδιά ένα βαθμό αυτονομίας και να μαθαίνουν να χρησιμοποιούν αυτά που ήδη γνωρίζουν στη επίλυση προβλημάτων.

Σύμφωνα με την Τάφα (2001α) το πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον του παιδιού και οι κατάλληλες συνθήκες που επιτρέπουν την ενεργητική μάθηση θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για την ανάδυση της ανάγνωσης και της γραφής. Έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα νηπιαγωγεία του Ρεθύμνου από την Τάφα (2001β) επισημαίνει την έλλειψη οργανωμένης δανειστικής βιβλιοθήκης που έχει ως συνέπεια το περιορισμό της συμμετοχής των μαθητών σε οργανωμένες και ελεύ-

θερες δραστηριότητες που συντελούν στη συνειδητοποίηση της λειτουργίας του γραπτού λόγου. Η αξιοποίηση της βιβλιοθήκης στο νηπιαγωγείο, ο τρόπος οργάνωσης της, η λειτουργία της ως δανειστική σε συνάρτηση με την ηλικία, τα έτη υπηρεσίας και το επίπεδο σπουδών αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας (Γκκλιάου & Γουργιώτου, 2005) στα νηπιαγωγεία της 2ης Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής που εφαρμόστηκε το πρόγραμμα ενδοσχολικής επιμόρφωσης της σχολικής συμβούλου το σχολικό έτος 2003-2004.

Η γωνιά της βιβλιοθήκης υπάρχει σε όλα τα νηπιαγωγεία που συμμετείχαν στην έρευνα και εξοπλίζεται από τη νηπιαγωγό με λογοτεχνικά βιβλία και βιβλία γνώσεων. Όλες οι νηπιαγωγοί υποστηρίζουν ότι η βιβλιοθήκη εξυπηρετεί τους στόχους του Προγράμματος της Γλώσσας ενώ, η οργάνωση και η λειτουργία της βιβλιοθήκης οφείλονταν περισσότερο στην παρότρυνση της σχολικής συμβούλου και στην προσωπική τους επιθυμία και λιγότερο στις υποδείξεις του αναλυτικού προγράμματος. Τα βιβλία τοποθετούνται τμηματικά κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς με «προβολή εξωφύλλων» στη βιβλιοθήκη του Ο.Σ.Κ. και η ανανέωσή τους γίνεται δύο φορές το χρόνο και ανάλογα με το ενδιαφέρον των παιδιών. Στον περιβάλλοντα χώρο υπάρχουν διάφορα είδη γραπτού λόγου όπως αφίσες, κατάλογοι, διαφημιστικά έντυπα και χάρτες. Η βιβλιοθήκη χρησιμοποιείται από την πλειονότητα των νηπιαγωγών δυο τρεις φορές την εβδομάδα

ενώ κατά την ανάγνωση βιβλίων όπου οι νηπιαγωγοί απευθύνονται σε όλα τα παιδιά της τάξης ακολουθούν δραστηριότητες όπως η ζωγραφική και η δραματοποίηση. Τέλος, σε συνεργασία με την οικογένεια η βιβλιοθήκη αξιοποιείται ως δανειστική εισάγοντας τους μαθητές και στο γραπτό λόγο με τη συμπλήρωση της καρτέλας δανεισμού.

## **2. Η έρευνα: σκοπός και στόχοι**

Βασικός σκοπός αυτής της έρευνας είναι η αποτίμηση της λειτουργίας της βιβλιοθήκης στο νηπιαγωγείο για την εισαγωγή των παιδιών στο γραπτό και προφορικό λόγο. Από αυτόν απορρέουν οι κάτωθι στόχοι διερεύνησης:

1. καταγραφή των λειτουργικών στόχων της βιβλιοθήκης του νηπιαγωγείου
2. παρουσίαση των δράσεων που πραγματοποιήθηκαν στο χώρο της βιβλιοθήκης
3. αποτίμηση της δράσης του δανεισμού και των δυσκολιών εφαρμογής της
4. αξιοποίηση της συνεργασίας με τους γονείς κατά τη λειτουργία αυτής της δράσης
5. σύγκριση των πιθανών διαφοροποιήσεων των ως άνω ανάλογα με το είδος των τμημάτων του νηπιαγωγείου, ολοήμερα ή κλασσικά

## **3. Μεθοδολογία**

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στη 2η Περιφέρεια Προσχολικής Αγω-

γής Αθηνών (Ψυχικό, Χαλάνδρι, Βριλήσσια, Παπάγου, Πεντέλη, Φιλοθέη, Μαρούσι, Κηφισιά, Ερυθραία, Εκάλη, Πεύκη, Νέα Ιωνία, Νέο Ηράκλειο, Μεταμόρφωση, Λυκόβρυση). Από τη σχολική σύμβουλο της περιοχής ζητήθηκε η συμπλήρωση μιας έκθεσης με συγκεκριμένα ερωτήματα για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης από όλα τα παραπάνω νηπιαγωγεία. Προηγήθηκαν ενδοσχολικές επιμορφωτικές συναντήσεις που οργανώθηκαν από τη σχολική σύμβουλο και αφορούσαν στη λειτουργία της βιβλιοθήκης στο χώρο του νηπιαγωγείου.

Κατά τη διάρκεια της χρονιάς πραγματοποιήθηκαν διαδοχικές συναντήσεις, ανά περιοχή, με ομάδες νηπιαγωγών με στόχο την παρουσίαση από τις ίδιες του παραγόμενου επιμορφωτικού υλικού και την ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης της βιβλιοθήκης, την αντιμετώπιση πρακτικών και άλλου είδους δυσκολιών και τον τρόπο επικοινωνίας και συνεργασίας με τους γονείς. Ένα υποστηρικτικό πακέτο με έντυπο υλικό, ενδεικτικές εργασίες νηπιαγωγών προωθήθηκε στα νηπιαγωγεία της περιφέρειας προσφέροντας εναλλακτικές ιδέες και λύσεις. Το υλικό προμηθεύτηκε το 63,8% των νηπιαγωγών, ενώ αντίθετα δήλωσε ότι δεν το έλαβε το 28,3%.

Στο τέλος του σχολικού έτους 2003-2004 στάλθηκε στα νηπιαγωγεία της περιφέρειας σχετικό ερωτηματολόγιο-έκθεση, για την αποτύπωση της λειτουργίας της βιβλιοθήκης σε κάθε νηπιαγωγείο. Ζητή-

θηκε από τις νηπιαγωγούς να αποτυπώσουν σε επώνυμο ερωτηματολόγιο, 6 ανοιχτών και ενός κλειστού ερωτήματος, τη λειτουργία της βιβλιοθήκης στα νηπιαγωγεία που εργάζονται. Ειδικότερα, ζητήθηκε αρχικά από τις νηπιαγωγούς να ιεραρχήσουν τους παιδαγωγικούς στόχους που έχουν θέσει για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης από μια προτεινόμενη λίστα της έκθεσης-ερωτηματολογίου και στη συνέχεια να καταγράψουν:

- τις δραστηριότητες που έγιναν σε σχέση με τη βιβλιοθήκη στο χώρο του νηπιαγωγείου
- την εξέλιξη και τους τρόπους δανεισμού κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, καθώς και τις δυσκολίες που συνάντησαν στην όλη διαδικασία
- τους τρόπους συνεργασίας με τους γονείς, τα τυχόν προβλήματα ή και τις δυσκολίες.

Τα ερωτηματολόγια συλλέχθηκαν, αποτέλεσαν αντικείμενο ποσοτικής και ποιοτικής επεξεργασίας και τα αποτελέσματα τους παρουσιάζονται στο παρόν άρθρο.

#### 4. Το δείγμα της έρευνας

Στην έρευνα πήραν μέρος 152 τμήματα νηπιαγωγείων που ανήκουν στην 2η Περιφέρεια Προσχολικής Αγωγής, με μέσο όρο τους 20 μαθητές ανά τμήμα. Από αυτά τα 40 ήταν κλασσικά και τα 104 ολοήμερα. Τα 8 τμήματα του πληθυσμού του δείγματος δεν καταχωρίστηκαν στη μια ή την άλλη κατηγορία, για-

τί στην έκθεση τους δεν καταγράφονταν ο τύπος του τμήματος. Οι εκθέσεις-ερωτηματολόγια καταγράφουν τη λειτουργία της βιβλιοθήκης στα νηπιαγωγεία, ανεξάρτητα από τη στελέχωση τους με ορισμένο αριθμό νηπιαγωγών, ο οποίος δεν αποτελεί αντικείμενο εστίασης της παρούσης.

Όσον αφορά στην έναρξη λειτουργίας της δανειστικής βιβλιοθήκης 29% από τον πληθυσμό των νηπιαγωγείων απάντησαν ότι έγινε πριν τα Χριστούγεννα, ενώ το 50, 05% προσδιόρισε χρονικά την έναρξη λειτουργίας της μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων.

#### 5. Αποτελέσματα

##### 1. Παιδαγωγικοί στόχοι για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης

Οι παιδαγωγικοί στόχοι που τέθηκαν για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης ιεραρχούνται από τις νηπιαγωγούς σε μια κατάταξη που κυμαίνεται από υψηλότερο στόχο την «αγάπη για το βιβλίο» ως χαμηλότερο στόχο τη «μύηση στη διαδικασία του δανεισμού».

Υπό την κατηγορία «άλλοι στόχοι» που εμπεριείχε το ερώτημα της αποσταλείσας έκθεσης κατεγράφησαν κι οι στόχοι της ανάπτυξης της φαντασίας, της δημιουργικότητας, της υπευθυνότητας, της ψυχαγωγίας, της συνεργασίας με ομηλικούς και ενήλικες. Ιεραρχήθηκαν μάλιστα με υψηλότερο στόχο την ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της φαντασίας του παιδιού και χαμηλότερο

## Πίνακας 1

Παιδαγωγικοί στόχοι για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης.

1.	αγάπη για το βιβλίο
2.	καλλιέργεια φιλιαναγνωσίας
3.	επαφή με το γραπτό και προφορικό λόγο
4.	σωστή χρήση και διατήρηση του βιβλίου
5.	απόκτηση συμπεριφοράς αναγνώστη
6.	προσφορά γνώσεων
7.	ίσες ευκαιρίες στους μαθητές για πρόσβαση στα βιβλία
8.	κατάκτηση γραπτού και προφορικού λόγου
9.	μύηση στη διαδικασία του δανεισμού

## Πίνακας 2

Άλλοι παιδαγωγικοί στόχοι για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης.

10.	ανάπτυξη φαντασίας και δημιουργικότητας
11.	συνεργασία με ομηλικούς και ενήλικες
12.	ανάπτυξη υπευθυνότητας και συνέπειας
13.	ψυχαγωγία.

τη διασκέδαση και την ψυχαγωγία του. Έτσι προέκυψαν κι οι 4 επιπλέον παιδαγωγικοί στόχοι.

### *2. Δραστηριότητες σχετικές με τη βιβλιοθήκη*

Η λειτουργία της βιβλιοθήκης ενισχύθηκε από τις νηπιαγωγούς με σχετικές με το βιβλίο δραστηριότητες. Σκοπός αυτών των δραστηριοτήτων ήταν η συστηματική επαφή του παιδιού με τις διάφορες μορφές γραπτού και προφορικού λόγου και η ανακάλυψη από το ίδιο το παιδί του πολύπλευρου και πολυδιάστατου κόσμου του βιβλίου. Στο ερωτηματολόγιο-έκθεση οι νηπιαγωγοί κατέγραψαν τις δραστηριότητες

που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Σύμφωνα με τα δεδομένα της ερώτησης σε συνέχεια της ανάγνωσης των βιβλίων λειτούργησαν διάφορες δραστηριότητες, οι οποίες μετά από ποιοτική ανάλυση ομαδοποιήθηκαν σε 16 κατηγορίες-δραστηριότητες. Η δημοφιλέστερη δραστηριότητα που ακολουθούσε την ανάγνωση ήταν η δραματοποίηση (25%), το θεατρικό παιχνίδι, το κουκλοθέατρο και η μουσική επένδυση ολόκληρου ή μέρους του κειμένου και κατηγοριοποιήθηκε υπό την κατηγορία «δραματοποίηση». Ως δεύτερη επιλογή καταγράφεται η δημιουργία βιβλίου, παραμυθιού, ιστορίας, πε-

**Πίνακας 3**  
Δραστηριότητες σχετικές με τη βιβλιοθήκη.

1.	Δραματοποίηση	25%
2.	Δημιουργία βιβλίων περιοδικών εφημερίδας	21%
3.	Εξωτερικές επισκέψεις	10,90%
4.	Παραγωγή γραπτών κειμένων-αφίσες-λίστες	8,80%
5.	Εικονογράφηση-ζωγραφική-εικαστικές δραστηριότητες	8,60%
6.	Επισκέψεις συγγραφέων στο σχολείο	6,50%
7.	Δημιουργία παραμυθιών	3,00%
8.	Γιορτές-αφιερώματα στο βιβλίο	2,70%
9.	Μαθηματικές δραστηριότητες	2,30%
10.	Συγγραφή ποιημάτων	1,70%
11.	Νοσοκομείο βιβλίων	1,10%
12.	Το βιβλίο ως σχέδιο εργασίας	0,40%
13.	Το δημοφιλέστερο βιβλίο του μήνα	0,40%
14.	Δημιουργία τίτλων εξώφυλλων βιβλίων	0,20%
15.	ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ	3,20%

ριοδικών εφημερίδας (21%). Κάποιοι νηπιαγωγοί οργάνωσαν επισκέψεις σε δημοτικές βιβλιοθήκες ή εκθέσεις βιβλίων (10,90%). Ακολουθεί (8,80%) η παραγωγή μικρών γραπτών κειμένων από τα παιδιά σε συνεργασία με τις νηπιαγωγούς, η κατασκευή μιας αφίσας ή μιας λίστας με τους ήρωες, τα πρόσωπα κλπ. Έπονται οι εικαστικές δραστηριότητες -ζωγραφική, εικονογράφηση, κολάζ κλπ-, εμπνευσμένες από το παραμύθι σε ποσοστό 8,60%. Άλλοτε, η νηπιαγωγός ενθάρρυνε την προφορική αναδιήγηση των βιβλίων (6,50%) με αφήγηση, διήγηση, ηχογράφηση των παιδιών.

Το χώρο του νηπιαγωγείου επισκέφτηκαν ύστερα από πρόσκληση συγγραφείς, εκδότες, γιαγιάδες ή και

μεγαλύτερα αδέρφια (4,40%) προκειμένου να συνομιλήσουν με τα παιδιά της τάξης, να παρουσιάσουν και να διαβάσουν ένα βιβλίο ή να αφηγηθούν μία ιστορία. Σε κάποια νηπιαγωγεία τα παιδιά έγιναν αφηγητές, εικονογράφοι και εκδότες δημιουργώντας το δικό τους βιβλίο παραμύθι (3,00%) το οποίο τοποθετήθηκε στη δανειστική βιβλιοθήκη της τάξης. Επίσης, γιορτές ή αφιερώματα στο βιβλίο και σχετικές με το βιβλίο εκδηλώσεις οργανώθηκαν σε αρκετά νηπιαγωγεία (2,70%). Σε κάποιες περιπτώσεις το βιβλίο που παρουσιάστηκε αποτελούσε αφορμή για μαθηματικές δραστηριότητες (2,30%), ενώ, λιγότερο συχνά (1,70%) ένα βιβλίο έδωσε έμπνευση στα παιδιά για τη δημιουργία ενός ποιήματος.

Για πρακτικούς και παιδαγωγικούς λόγους σε κάποια νηπιαγωγεία λειτούργησε «νοσοκομείο βιβλίων» (1,10%) για τη φροντίδα και την επιδιόρθωση βιβλίων που είχαν φθαρεί. Σε λίγα νηπιαγωγεία (0,40%) το «βιβλίο» αποτέλεσε θέμα ενός σχεδίου εργασίας με το οποίο ασχολήθηκαν για αρκετούς μήνες. Η δραστηριότητα «δημοφιλέστερο βιβλίο» εφαρμόστηκε επίσης σε ποσοστό 0,40%. Μία άλλη πρωτότυπη δραστηριότητα που καταγράφηκε (0,20%) ήταν η «δημιουργία τίτλου» εξώφυλλου βιβλίου βάση ενός συγκεκριμένου λογοτεχνικού κειμένου που παρουσιάζονταν στη τάξη από τη νηπιαγωγό. Το 3,20% του δείγματος δεν απάντησε στην ερώτηση αυτή.

### 3. Δανεισμός βιβλίων

Ο δανεισμός των βιβλίων κρίνεται ως λειτουργικός στόχος της βιβλιοθήκης με δυο άξονες: τη δημιουργία περιβάλλοντος εγγραμτισμού και τη συνεργασία με τους γονείς. Πολλά από τα νηπιαγωγεία εφάρμοσαν δύο ή ακόμα και τρεις διαφορετικές μεθόδους δανεισμού. Οι συνηθέστερες μορφές και τρόποι δανεισμού που χρησιμοποιήθηκαν ήταν οι παρακάτω:

1. Η καρτέλα-δελτίο δανεισμού, μία μέθοδος αποτύπωσης των βιβλίων που επιλέχθηκε από τα περισσότερα νηπιαγωγεία σε ποσοστό 38%. Η καρτέλα συνήθως περιελάμβανε τα εξής στοιχεία: ονοματεπώνυμο, ημερομηνία δανεισμού, τίτλο βιβλίου. Αργότερα προσθέτονταν και άλλα στοιχεία,

όπως ο συγγραφέας, ο εκδότης, ο εικονογράφος του βιβλίου.

2. Σε πολλά νηπιαγωγεία (25,10%) που ακολούθησαν την παραπάνω μέθοδο επιλέχθηκε να συμπληρώνονται τα παραπάνω στοιχεία στην αρχή από τη νηπιαγωγό, αργότερα από τους γονείς και τέλος από το παιδί. Εξαιτίας αυτής της διαφοροποίησης η διαδικασία αυτή συστήνει μια ξεχωριστή μέθοδο.

3. Μία τρίτη μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε σε ποσοστό 15,90% για την αποτύπωση του δανεισμού βιβλίων ήταν τα καρτελάκια με το όνομα του παιδιού. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή τα παιδιά αφού επιλέξουν το βιβλίο που θέλουν να δανειστούν βρίσκουν το όνομά τους (από το κουτί με τα ονόματα όλων των παιδιών) και το τοποθετούν στη βιβλιοθήκη, στη θέση του βιβλίου που δανείστηκαν. Όταν επιστρέψουν το βιβλίο, το τοποθετούν στη θέση τους και παίρνουν το καρτελάκι με το όνομά τους για να το επιστρέψουν στο κουτί. Αργότερα, το κάθε παιδί γράφει μόνο του το όνομά του και την ημερομηνία παίρνοντας από το κουτί άγραφα καρτελάκια.

4. Ο πίνακας διπλής εισόδου αποτέλεσε έναν άλλο τρόπο αποτύπωσης του δανεισμού σε ποσοστό 13,30%. Ο πίνακας αναρτάται συνήθως σε ταμπλό δίπλα στη βιβλιοθήκη και σε αυτόν τοποθετούνται τα ονόματα των παιδιών κάθετα και οι φωτοτυπίες των εξώφυλλων οριζόντια. Σε επόμε-

Πίνακας 4  
Τρόποι δανεισμού.

1.	Καρτέλλα-δελτίο δανεισμού	38,00%
2.	Γραφή από τη νηπιαγωγό ή τον γονέα και μετά τα παιδιά	25,00%
3.	Καρτελάκι με το όνομα του παιδιού	15,90%
4.	Πίνακας διπλής εισόδου	13,30%
5.	Ντσοιέ δανεισμού	5,90%
6.	Ντσοιέ δανεισμού με σημάδι-σύμβολο (στίκερ)	1,80%

νο δε στάδιο μόνο οι τίτλοι των βιβλίων. Όταν το παιδί δανείζεται το βιβλίο γράφει την ημερομηνία δανεισμού στο σημείο τομής που αντιστοιχεί στο όνομά του και στο βιβλίο που επέλεξε.

5. Το 5,90% των νηπιαγωγείων επέλεξε τα ντσοιέ δανεισμού. Τα ντσοιέ αποτελούνται από διαφανείς πλαστικές μεμβράνες με τη φωτοτυπία του εξώφυλλου του κάθε βιβλίου και αργότερα μόνο με τον τίτλο του βιβλίου. Το παιδί που δανείζεται ένα βιβλίο τοποθετεί στον αντίστοιχο πλαστικό φάκελο την καρτέλα με το όνομα του και σε επόμενο στάδιο γράφει το όνομα του, τη ημερομηνία δανεισμού και τα στοιχεία του βιβλίου.
6. Κάποια νηπιαγωγεία (1,8%) για κάνουν πιο εύκολη τη διαδικασία δανεισμού με ντσοιέ, επέλεξαν στο αρχικό στάδιο να τοποθετούν στο σημείο τομής που αντιστοιχεί στο όνομά του παιδιού και στο βιβλίο που διάλεξε ένα σημάδι ή σύμβολο (στίκερ). Εξαιτίας αυτής της διαφοροποίησης η διαδικασία αυτή συστήνει ξεχωριστή μέθοδο.

4. Δυσκολίες κατά τη λειτουργία της δανειστικής βιβλιοθήκης

Οι δυσκολίες κατά τη διαδικασία του δανεισμού που καταγράφηκαν και αναλύθηκαν συστηματικά αφορούσαν στις εξής κατηγορίες:

- προβλήματα πρακτικά, οικονομικά που σχετίζονταν με τη σύσταση και την ανανέωση της βιβλιοθήκης, υποδομών, όπως ο χώρος για μια έκθεση βιβλίου ή για τη δημιουργία παιδικής βιβλιοθήκης στο νηπιαγωγείο ή υλικών, όπως το έπιπλο της βιβλιοθήκης
- στάσεων προς το βιβλίο, μη έγκαιρη επιστροφή, φθορά ή απώλεια των βιβλίων και συχνά απροθυμία δανεισμού
- δυσκολίες συνεργασίας με τους γονείς, όπως η περίπτωση των αλλοδαπών γονέων που δυσκολεύονταν να κατανοήσουν τη διαδικασία, ή η παρέμβαση των γονέων στη ζωγραφική ή στην οιαδήποτε άσκηση γραφής του παιδιού
- δυσκολίες στο συντονισμό ολοήμερων και κλασσικών τμημάτων

## Πίνακας 5

Δυσκολίες κατά τη λειτουργία της δανειστικής βιβλιοθήκης

1.	μη έγκαιρη επιστροφή βιβλίων	22,70%
2.	φθορές δανειζόμενων βιβλίων	12,20%
3.	ακατάλληλη μέθοδος δανεισμού	11,60%
4.	δυσκολίες συνεργασίας ολοήμερων- κλασσικών τμημάτων	7,20%
5.	έλλειψη υποδομής-χώρου-βιβλιοθήκης	6,10%
6.	αδυναμία ανανέωσης της βιβλιοθήκης	6,10%
7.	παρέμβαση γονέων	6,10%
8.	απροθυμία δανεισμού	2,20%
9.	δυσκολία με αλλοδαπούς γονείς	1,70%
10.	ΚΑΜΙΑ ΔΥΣΚΟΛΙΑ	24,30%

- τεχνικές δυσκολίες, όπως η ακαταλληλότητα ή αναποτελεσματικότητα των μεθόδων δανεισμού

Το 24,30% των νηπιαγωγών υποστηρίζει ότι δεν υπήρχε καμία δυσκολία κατά τη διάρκεια λειτουργίας της δανειστικής βιβλιοθήκης. Ωστόσο σε αρκετά νηπιαγωγεία (22,70%) επισημαίνονται η μη έγκαιρη επιστροφή των βιβλίων σε ποσοστό καθώς και φθορά ή απώλειες σε ποσοστό 12,2%. Στις δυσκολίες λειτουργίας της βιβλιοθήκης οι νηπιαγωγοί επεσήμαναν σε ποσοστό 11,60% την πολυπλοκότητα, την ακαταλληλότητα και την αναποτελεσματικότητα της μεθόδου δανεισμού που επιλέχθηκε. Η υποχρεωτική γραφή στην καρτέλα δανεισμού από τα παιδιά του ονόματός τους, της ημερομηνίας και του τίτλου του βιβλίου φάνηκε να δυσκολεύει ή να και να κουράζει τα παιδιά με συνέπεια την απροθυμία τους για δανεισμό, ιδιαίτερα των

πιο μικρών ηλικιακά. Επισημάνθηκε επίσης, η αναποτελεσματικότητα του πίνακα αναφοράς που δυσκόλευε τα παιδιά να γράφουν σε ένα πολύ περιορισμένο χώρο τα στοιχεία που τους ζητούσαν (ημερομηνία, όνομα, τίτλος βιβλίου, κλπ).

Δυσκολίες σε ποσοστό 6,10% συνάντησαν οι νηπιαγωγοί στη δημιουργία παιδικής βιβλιοθήκης με τα χαρακτηριστικά ενός ιδιαίτερα ελκυστικού και κατάλληλου αισθητικά χώρου λόγω της ανεπάρκειας και της στενότητας του διαθέσιμου χώρου στην τάξη και εξαιτίας, σε ορισμένες περιπτώσεις, έλλειψης του επίπλου της βιβλιοθήκης του Ο.Σ.Κ. Ανάλογο ήταν και το ποσοστό των νηπιαγωγών (6,10%) που επεσήμαναν την έλλειψη οικονομικών πόρων που θα τους επέτρεπε την αγορά βιβλίων προς δανεισμό, δυσκολία που όπως θα δούμε ξεπέρασαν σε κάποιες περιπτώσεις με τη συνδρομή των γονέων. Τέλος σε ποσοστό 7,10%

των νηπιαγωγείων επισημάνθηκαν δυσκολίες στη συνεργασία και το συντονισμό της δράσης των ολοήμερων τμημάτων που δεν προωθούσαν το θεσμό της δανειστικής βιβλιοθήκης.

*5. Τρόποι συνεργασίας με τους γονείς κατά τη διαδικασία της λειτουργίας δανειστικής βιβλιοθήκης*

Η αξιολόγηση της συνεργασίας νηπιαγωγών και γονέων σχετίστηκε με τους τρόπους συνεργασίας που αναπτύχθηκαν και τα τυχόν προβλήματα ή δυσκολίες που εντοπίστηκαν. Το ½ των νηπιαγωγείων του δείγματος που εφάρμοσαν το θεσμό της δανειστικής βιβλιοθήκης προγραμμάτισαν και οργάνωσαν ενημερωτική συγκέντρωση προκειμένου να ενημερώσουν τους γονείς για τη δράση αυτή. Στην ενημέρωση τονίστηκαν τα οφέλη που προκύπτουν από τη διαδικασία δανεισμού για το παιδί που γίνεται σταδιακά ενεργητικός αναγνώστης αποκτώντας καλές συνήθειες ως προς τη χρήση και τη συντήρηση του βιβλίου και αναπτύσσοντας υπευθυνότητα και συνέπεια. Επισημάνθηκε η ευκαιρία που δίνεται επίσης στο παιδί να έρθει σε επαφή με μεγαλύτερη ποικιλία βιβλίων δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη της μνήμης, της προσοχής, της παρατήρησης, της εκφραστικής και της αναγνωστικής ικανότητας κλπ.

Το 5,60% των νηπιαγωγών έστειλαν στους γονείς ενημερωτικές επιστολές. Αυτές αποτέλεσαν ένα άλλο τρόπο επικοινωνίας με τους γονείς.

Χρησιμοποιήθηκαν για να δοθούν πληροφορίες για τη λειτουργία της δανειστικής βιβλιοθήκης, οδηγίες για τη δική τους συμβολή στην ενθάρρυνση των παιδιών για δανεισμό βιβλίων, καθώς και προτροπή για ανάγνωση του δανειζόμενου βιβλίου από τους ίδιους, με την προοπτική ο δανεισμός και η ανάγνωση βιβλίων να αποτελέσει μια καλή συνήθεια στο μέλλον για τα παιδιά. Σε κάποια νηπιαγωγεία (12,10%) παρατηρείται η αρωγή των γονέων για την αγορά των βιβλίων.

Εντούτοις, ως πρόβλημα στη συνεργασία με τους γονείς αναφέρεται από τις νηπιαγωγούς (29%) η μη ενασχόληση του γονέα με το δανειζόμενο βιβλίο και κατά συνέπεια η αμέλεια ανάγνωσης του βιβλίου. Κάποιοι νηπιαγωγοί αποδίδουν αυτή την ασυνέπεια σε πρακτικούς λόγους ή σε μια στάση αδιαφορίας για το σχολείο. Συναντάται όμως συγχρόνως και ένας υπέρμετρος ζήλος των γονέων για «καλές επιδόσεις» του παιδιού τους (6,10%) και συχνή είναι η παρέμβασή τους τόσο στη γραφή της καρτέλας με τα στοιχεία του παιδιού και του βιβλίου, όσο και στη ζωγραφική των παιδιών, παρά τις αντίθετες υποδείξεις των νηπιαγωγών. Τέλος, δυσκολία στη συνεργασία με τους αλλοδαπούς γονείς καταγράφει το 3,70%, λόγω της αδυναμίας τους να διαβάσουν τα βιβλία που δεν είναι στην μητρική τους γλώσσα, γεγονός που υποδειχνει στην έλλειψη αλλόγλωσσων βιβλίων στη δανειστική βιβλιοθήκη.

## 6. Συζήτηση

Από τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε παρατηρούμε ότι οι νηπιαγωγοί ανταποκρίθηκαν στο «κάλεσμα» για οργάνωση και λειτουργία δανειστικής βιβλιοθήκης στην τάξη τους. Δημιούργησαν το κατάλληλο κλίμα και την ευνοϊκή εκείνη ατμόσφαιρα που θα υποβοηθήσει το παιδί να αποκτήσει αρχικά μια θετική και στην συνέχεια μια σωστή και τεκμηριωμένη κριτική στάση (Καρποζήλου, 1994) για τον έντυπο λόγο. Το υποστηρικτικό υλικό που είχε προωθηθεί βοήθησε τις νηπιαγούς στη διαμόρφωση και τον εξοπλισμό της βιβλιοθήκης, παρότι οι ίδιες στην πλειονότητά τους θεωρούν ότι τα βιβλία που διαθέτουν δεν είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και δεν επιτρέπουν τη διαμόρφωση μιας πολυλειτουργικής και ποικίλης ύλης βιβλιοθήκη, λόγω ελλείψεων οικονομικών πόρων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το εύρημα που σχετίζεται με την ανάπτυξη της φιλαναγνωσίας. Ενώ οι λειτουργικοί στόχοι της βιβλιοθήκης συνδέθηκαν θεωρητικά με την ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου τα εμπειρικά δεδομένα της παρούσης διαφοροποιούν αυτούς τους στόχους. Δεν απορρίπτουν τον της λειτουργία της βιβλιοθήκης ως περιβάλλον εγγραματισμού, αλλά εκτείνουν τη λειτουργικότητά της και εισηγούνται την λογοτεχνική αξιοποίηση της λειτουργίας της βιβλιοθήκης με κύριους στόχους την αγάπη για το βιβλίο και την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας. Οι νη-

πιαγωγοί φαίνεται να θεωρούν ότι είναι σημαντικό η πρώτη γνωριμία του παιδιού με το βιβλίο να μετατραπεί σε σχέση αγάπης. Συχνά οι νηπιαγωγοί υπογραμμίζουν την αισθητική απόλαυση και την ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας ή την ψυχαγωγία και την καλλιέργεια του παιδιού ως τα πιο σημαντικά οφέλη της επαφής του παιδιού με το βιβλίο. Επιβεβαιώνεται έτσι η παρατήρηση των θεωρητικών εκείνων προσεγγίσεων που τονίζουν την αξία της αισθητικής απόλαυσης ως μέσο για την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας των παιδιών. Η αισθητική απόλαυση κάνει τους νεαρούς αναγνώστες πραγματικούς και δια βίου φίλους του βιβλίου (Κατοίκη-Γκίβαλου, 1994).

Παράλληλα οι νηπιαγωγοί πιστεύουν ότι τα παιδιά χρησιμοποιώντας τη βιβλιοθήκη της τάξης συμμετέχουν καθημερινά σε δραστηριότητες που συντελούν και στην κατάκτηση του προφορικού και γραπτού λόγου. Η συζήτηση που συνοδεύει την ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων, συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη της προφορικής έκφρασης των παιδιών και οι υπόλοιπες δραστηριότητες σε μια ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού (Δάντη, 2004) με την καλλιέργεια μιας σειράς δεξιοτήτων ψυχοκοινωνικών, νοητικών, εκφραστικών. Επειδή μάλιστα η γλώσσα έχει από τη φύση της διαθεματικό χαρακτήρα, οι δραστηριότητες προφορικής επικοινωνίας, ανάγνωσης, ακρόασης και γραφής συνδέονται με όλα τα θέματα που προσεγγίζουν τα παι-

διά στο χώρο του σχολείου ή και έξω από αυτόν.

Η ποικιλία των δραστηριοτήτων που καταγράφηκαν υποδεικνύουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα ως δυναμικές ποιότητες που μπορούν να ξεδιπλώσουν τον κόσμο του βιβλίου μπρος στους νεαρούς αναγνώστες. Η εμπλοκή των παιδιών στις δράσεις φαίνεται να συντελεί στην ανάπτυξη μιας ιδιαίτερης σχέσης με τα βιβλία, η οποία τα ωφελεί πολλαπλά. Η δραματοποίηση, το θεατρικό παιχνίδι, οι εικαστικές δραστηριότητες, τα γλωσσικά παιχνίδια, οι αφηγήσεις και η συγγραφή μικρών ιστοριών, η παραγωγή γραπτών κειμένων από τα παιδιά, οι επισκέψεις σε βιβλιοθήκες, οι προσκλήσεις συγγραφέων ή άλλων προσώπων στο χώρο της τάξης και άλλες πρωτότυπες δραστηριότητες συνδυάστηκαν με την ανάδειξη του ρόλου της βιβλιοθήκης από τις νηπιαγωγούς. Η προσπέλαση των κειμένων με πρώτο στόχο την ανάπτυξη μιας θετικής στάσης απέναντι στο βιβλίο αναμένεται, όπως υποστηρίζεται και θεωρητικά (Καρποζήλου, 1994) να προετοιμάσει τους αυριανούς συνειδητούς αναγνώστες και να καλλιεργήσει αβίαστα τις δεξιότητες γραφής και ανάγνωσης.

Σε πολλά νηπιαγωγεία οργανώθηκαν επισκέψεις συγγραφέων ή άλλων προσώπων που συνδέονται με το βιβλίο στο χώρο της τάξης. Θεωρητικά και εμπειρικά δεδομένα από άλλες χώρες συνηγορούν υπέρ της αποτελεσματικότητας αυτών των δράσεων και οι νηπιαγωγοί φαίνεται με τον

τρόπο αυτό να φέρνουν τα παιδιά κοντά στο βιβλίο και να κινούν το ενδιαφέρον τους για διάβασμα. Τα παιδιά με τις συναντήσεις αυτές παίρνουν μέρος σε κάτι ασυνήθιστο γι' αυτά. Συζητούν με τον/την συγγραφέα που συνήθως θεωρείται πρόσωπο απρόσιτο ή μυθικό και η εμπειρία αυτή να χαράσσεται στη μνήμη τους υποδαυλίζοντας την αγάπη για το βιβλίο και τη χαρά της ανάγνωσης (Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, 1998, Τσιλιμένη, 1994). Τέλος, οι επισκέψεις σε δημοτικές βιβλιοθήκες και εκθέσεις βιβλίων βαθαίνουν την εμπειρία των παιδιών. Διανοίγουν δρόμους αναζήτησης που ικανοποιούν τα ενδιαφέροντά των παιδιών και σφυρηλατούν μια πιο άμεση και ζεστή σχέση με το βιβλίο.

Η δανειστική βιβλιοθήκη λειτούργησε με τις μεθόδους δανεισμού που επέλεξαν οι νηπιαγωγοί. Σε πολλά νηπιαγωγεία η καταγραφή της κάρτας δανεισμού από τις νηπιαγωγούς φάνηκε να οδηγεί σε τεχνικές δυσκολίες και να συνιστά κουραστική εμπειρία. Αλλά και στις περιπτώσεις που η καταγραφή γίνονταν από τα παιδιά ίσως να μην ανταποκρίνονταν πάντοτε στην εξελικτική πορεία ανάπτυξης του γραπτού λόγου, ιδιαίτερα στην περίπτωση των προνήπιων. Έτσι μπορεί να ερμηνευτεί η «απροθυμία δανεισμού» που έδειξαν. Απέφευγαν να εμπλακούν σε ένα ιδιαίτερα απαιτητικό και υποχρεωτικό σύστημα, όπως η συμπλήρωση της καρτέλας, στο οποίο δεν ήταν ακόμη έτοιμα να ανταποκριθούν. Η εμπειρία εφαρμογής της δανειστικής βιβλιοθήκης φαίνεται κα-

τά συνέπεια να προτείνει την προσαρμογή της δράσης στο εξελικτικό στάδιο του παιδιού και στις εκάστοτε ανάγκες της ομάδας του.

Η συνεργασία με τους γονείς αποτέλεσε μέρος της λειτουργίας της δανειστικής βιβλιοθήκης. Η αμφίδρομη και αλληλεπιδρούσα σχέση των δυο αυτών ομάδων –εκπαιδευτικών και γονέων– έχει αναγνωριστεί θεωρητικά και πρακτικά ως ο κρισιμότερος παράγοντας για την επίτευξη των παιδαγωγικών και διδακτικών στόχων του σχολείου. Από τα δεδομένα μας απορρέει η αναγκαιότητα συχνών συναντήσεων με τους γονείς ώστε να στηθούν σταθερές γέφυρες επικοινωνίας και να αναπτυχθεί κλίμα αλληλεπίδρασης στο πλαίσιο δημιουργίας περιβάλλοντος εγγραμματισμού και ενεργοποίησης δράσεων που αναπτύσσουν θετικές στάσεις προς το βιβλίο. Αυτές, όπως υποστηρίζουν οι νηπιαγωγοί δε θεμελιώνονται μόνο εντός του σχολικού πλαισίου και της τάξης, αλλά επιζητούν την ενίσχυση, σταθεροποίηση και επέκτασή τους από το οικογενειακό περιβάλλον. Παρότι ευθύνη του σχολείου παραμένει η δημιουργία εκείνων των συνθηκών που θα υποκινούν και θα ενδυναμώνουν την εκδήλωση ενδιαφέροντος των γονέων προς την κατεύθυνση της φιλιαναγνωσίας.

Η παρατηρούμενη απροθυμία των αλλόγλωσσων παιδιών να δανειστούν και η γενικότερη δυσκολία συνεργασίας με τους αλλοδαπούς γονείς υποδεικνύει την ανάγκη συμπερίληψης στο σχεδιασμό

και την εφαρμογή της δράσης των γλωσσικών καταβολών, των κοινωνικών χαρακτηριστικών και του πολιτισμικού κεφαλαίου των παιδιών και των οικογενειών τους, ώστε να διασφαλιστεί η επιτυχία των λειτουργικών στόχων της βιβλιοθήκης. Στα ράφια της βιβλιοθήκης έχουν για παράδειγμα θέση και τα βιβλία των παιδιών που έχουν διαφορετική μητρική γλώσσα, όπως επισημαίνεται στον Οδηγό της Νηπιαγωγού.

Εν κατακλείδι, η έρευνα αυτή υποστηρίζει ότι η διάρκεια και η ποιότητα της σχέσης του παιδιού με το βιβλίο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα βιώματα ανάγνωσης και γραφής κατά τη διάρκεια της προσχολικής αγωγής, τα οποία μπορούν να υποκινηθούν με δραστηριότητες σχετικές με τη λειτουργία της βιβλιοθήκης. Η συμβολή του εκπαιδευτικού στη διαμόρφωση, την καλλιέργεια και την ανάπτυξη της σχέσης παιδιού και βιβλίου αποκτά μία σπουδαιότητα που ξεπερνά τη σημασία της διδασκαλίας της ανάγνωσης και της γραφής και εκτείνεται στην ενθάρρυνση και ενίσχυση της φιλιαναγνωσίας. Στην προσπάθεια αυτή η βιβλιοθήκη είναι ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες σύνδεσης του παιδιού με το βιβλίο. Δεν είναι απλά ένα μέσον για την εκπλήρωση των στόχων του Προγράμματος Σπουδών της γλώσσας στο νηπιαγωγείο, αλλά συνιστά εκ παραλλήλου μέσον αισθητικής και λογοτεχνικής απόλαυσης, καθώς και ανάπτυξης της φιλιαναγνωσίας.

## Βιβλιογραφία

- Αγγελοπούλου, Β., & Βαλάση, Ζ. (1989). Διαλέγουμε βιβλία για παιδιά για μια βασική βιβλιοθήκη. Αθήνα: Gutenberg.
- Αναγνωστόπουλος, Β. (1998). Γλωσσικά Παιχνίδια. Διαδρομές, 51, 166-173.
- Γιαννικοπούλου, Α. (1998). Από την προανάγνωση στην ανάγνωση, οδηγός για γονείς και εκπαιδευτικούς. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Γιαννοπούλου, Κ. (1998). Η δανειστική βιβλιοθήκη στο νηπιαγωγείο. Σύγχρονο Νηπιαγωγείο, 1, 28-30.
- Γκλιάου, Ν., & Γουριώτου, Ε. (2005). Η αξιοποίηση της βιβλιοθήκης στο σχολείο ως μέσο για την εκπλήρωση των στόχων του Προγράμματος της Γλώσσας. Γέφυρες, 20, 10-21.
- Δαφέρμου, Χ. (2006). Οδηγός νηπιαγωγού: Αντίληψη για τη μάθηση, βασικές επιδιώξεις, προτεινόμενες προσεγγίσεις. Γέφυρες, 29, 7-15.
- Clay, M. (2001). Chance over time in children's literacy development. N.Zealand: Heineman Auckland.
- Δάντη, Α (2005). Ένα μοντέλο σύνδεσης επιμόρφωσης και εκπαιδευτικών αναγκών στην αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς και μάθησης στο σχολείο. Στο Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Dombey, H. (1994). Η εισαγωγή των παιδιών στο γραπτό λόγο. Εκπαιδευτική Κοινότητα, τ. 27, 21-23.
- Immroth, B., & Ash-Geisler, V. (1995) Preschool partnerships: School and Public Library. Cooperation to facilitate School Readiness. ERIC, ED399 950.
- Καρποζήλου, Μ. (1994). Το παιδί στην χώρα των βιβλίων. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κατοίκη-Γκίβαλου, Α. (1994). Παιδική Λογοτεχνία θεωρία και πράξη. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κοντολέων, Μ. (1998). Απόψεις για την Παιδική Λογοτεχνία. Αθήνα: Πατάκης.
- Κουτσουβάνου, Ε. (2000). Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή. Στρατηγικές Διδακτικής. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Μπατσούτα, Μ (2006). Δράσεις γραπτού λόγου-Αξιοποίηση της βιβλιοθήκης στο νηπιαγωγείο. Χαλκίδα: Κωστόγιαννος.
- Μπασαγιάννη, Ε. (1999). Η βιβλιοθήκη του νηπιαγωγείου μας και ο τρόπος λειτουργίας της στα πλαίσια των Πιλοτικών Προγραμμάτων Ενισχυτικής Διδασκαλίας. Σύγχρονο Νηπιαγωγείο, 8, 109-115.
- Παπάς, Α. (1995). Διδακτική της Γλώσσας και Κειμένων. Πρώτη Ανάγνωση και Γραφή. Αναδυόμενη Ανάγνωση και Γραφή. Αθήνα.
- Παρά Β., & Οικονόμου, Β. (1999). Οι βιβλιοθήκες τάξεων και ο ρόλος τους. Εκπαιδευτική Ρότα, τ.5, σσ. 28-33.
- Πέτροβοτς-Ανδρουτσοπούλου, Α. (1998) Ο συγγραφέας παιδικών βιβλίων στο σχολείο. Διαδρομές, τ. 50, σσ. 94-99.
- Σπινκ., Τ. (1990). Τα παιδιά ως αναγνώστες. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Τάφα, Ε. (2001α). Ανάγνωση και

γραφή στην προσχολική ηλικία. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Τάφα, Ε. (2001β). Η βιβλιοθήκη στην τάξη της προσχολικής εκπαίδευσης: Η οργάνωση και η λειτουργία της στο πλαίσιο του προγράμματος για την ανάπτυξη του γραπτού λόγου. Στο Π. Παπούλια Τζελέπη (Επιμ.). Ανάπτυξη του γραμματισμού. Έρευνα και πρακτική (211-239). Αθήνα: Καστανιώτης.

Τσιλιμένη, Τ. (1994). Η βιβλιοθήκη στο νηπιαγωγείο: Μια παρεξηγημένη γωνιά. Σύγχρονο Σχολείο. 23,192-194.

Σκούρτου, Ε. (1998). Σχέσεις γραπτού και προφορικού λόγου και η σημασία τους για τη διδασκαλία της γλώσσας. Σύγχρονη Εκπαίδευση, 98/1998 (29-36) & 99/1998 (38-43).

ΦΕΚ. 1376,18/10/2001, άρθρο 6. Αποφάσεις: Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο Προγράμματα Σπουδών Νηπιαγωγείου, Ευέλικτη Ζώνη, πρόσθετες διαθεματικές προσεγγίσεις.

Vygotsky, L.S. (1997). Νους στην Κοινωνία: Η Ανάπτυξη των Ανώτερων Ψυχολογικών Διαδικασιών, (επιμ.: Βοσνιάδου, Στ., μετφρ.: Μπίμπου, Α. & Βοσνιάδου Στ.). Αθήνα: Gutenberg.

Wells, G. (1999). Dialogic Inquiry: Towards a Sociocultural Practice and Theory of Education, Cambridge: Cambridge University Press.

Χριστοφορίδη-Ενρίκες, Α. (1998). Παίζω και καταλαβαίνω (μτφ.

Ηλιοπούλου Μ.). Αθήνα: Εκκρεμές.

### Περίληψη

Στο Πρόγραμμα Σπουδών της γλώσσας του νηπιαγωγείου δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο χώρο της βιβλιοθήκης ως κατεξοχόν διαμορφωμένο περιβάλλον γραπτού λόγου. Η οργάνωση της γωνιάς της βιβλιοθήκης στο νηπιαγωγείο και η λειτουργία της ως δανειστική εφαρμόστηκε σε 130 νηπιαγωγεία της 2ης Περιφέρειας Προσχολικής Αγωγής κατά το σχολικό έτος 2003-2004. Στο παρόν άρθρο αποτυπώνεται η δράση αυτών των νηπιαγωγείων όσον αφορά στη λειτουργία της βιβλιοθήκης.

Τα αποτελέσματα φανερώνουν ότι η βιβλιοθήκη λειτούργησε ως περιβάλλον εγγραμματισμού, αλλά κι ως πολυλειτουργικό μέσο για την ανάπτυξη δεσμού αγάπης με το βιβλίο και φιλαναγνωσίας. Ποικίλες και πρωτότυπες δράσεις πραγματοποιήθηκαν και ενίσχυσαν την επαφή και εξοικείωση των παιδιών με το βιβλίο. Οι τεχνικές δυσκολίες και τα προβλήματα συνεργασίας κατά την εφαρμογή υποδεικνύουν την ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη κατά το σχεδιασμό και την ανάπτυξη της δράσης το εξελικτικό στάδιο γραφής των παιδιών, η σύνθεση της ομάδας και το κοινωνικοπολιτισμικό κεφάλαιο που φέρει το παιδί με την είσοδό του στο σχολείο.

Η συνεργασία με τους γονείς αναδείχτηκε κρίσιμη προϋπόθεση για την επιτυχή λειτουργία της δα-

νειστικής βιβλιοθήκης. Τέλος, οι δυσκολίες που καταγράφηκαν εισηγούνται προβληματισμό και αναζήτηση διαφορετικών τρόπων διαχείρισης σε άλλη μελλοντική εφαρμογή.

**Λέξεις κλειδιά:** προσχολική αγωγή, εγγραμματισμός, προφορικός και γραπτός λόγος, λειτουργία βιβλιοθήκης στο νηπιαγωγείο, φιλαναγνωσία, δανειστική βιβλιοθήκη.

**Title:** Classroom library activities in the kinder gardens: means for implementing Greek language curriculum goals or for developing positive attitudes to reading?

### **Abstract**

The Greek Language Curriculum in the preschool section supports the importance of organized library settings into the kinder gardens as an effective and appropriate literacy environment. A study on the 'classroom library' as an organized place for language activities was carried out in 130 kindergartens during the

school year '2003-2004. This article presents classroom library activities that took place in the kindergartens. The results reveal the successful class-library functioning as a literacy environment as well as a multifunctional medium enhancing children's love for books and reading. Various original activities took place promoting children's contacts with books. Technical and cooperational difficulties which appeared during planning and implementing activities indicate the necessity to consider developmental writing level of the individual child, group synthesis of the classroom, socioeconomic, cultural background and children's own 'capital'. Cooperation with parents was shown to be a fundamental factor for the success of a library program. Finally, the difficulties noted suggest reflection and propose engaging in alternative ways for handling a future implementation.

**Keywords:** preschool section, literacy, verbal and written language, organized library settings into the kinder gardens, positive reading attitudes, 'classroom library'.